

Opsporing en bewijsvoering in zedenzaken

Op 28 mei jl. vond de themadag 'Opsporing en bewijsvoering in zedenzaken' plaats in het studiecentrum Kerckebosch te Amsterdam. Deze dag stond vooral in het teken van de onjuiste beschuldiging van verdachten in zedenzaken. Daarnaast werd op enkele specifieke thema's ingegaan zoals de aspecten van groepszedendelicten, de opsporing van kinderpornografie op internet en de rol van de cognitieve psycholoog in zedenzaken. Het EFP was aanwezig op deze dag waar de uitwisseling van ervaring, kennis en nieuwe inzichten tussen professionals centraal stond.

De publieke aandacht voor slachtoffers en daders van zedenmisdrijven is groot. We zien geruchtmakende zedenzaken in het nieuws, zoals onlangs in Oostenrijk en daarvoor in België. Recentelijk werden namen en adressen van Nederlandse, vrijgekomen pedofielen gepubliceerd op een in de VS gemaakte website, om te voorkomen dat zij anoniem kunnen terugkeren in de maatschappij. Het aantal aangiften van "grooming" (volwassenen die via internet uit zijn op seks met kinderen) blijkt op basis van cijfers van het Korps Landelijke Politiediensten de afgelopen jaren fors gestegen.

Met name door sociaal-wetenschappelijke studie is de kennis van en het inzicht in de aard van seksueel geweld, seksuele intimidatie en op seksualiteit gerichte verleiding zeer toegenomen. Dat heeft geleid tot een toename van de gevoeligheid voor deze problematiek bij politie en justitie, als ook bij hen die actief zijn op de terreinen van onderwijs, sociale zorg en de zorg voor de (geestelijke) volksgezondheid.

De opsporing en bewijsvoering in zedenzaken vereist specifieke deskundigheid. De studiedag bood gelegenheid voor de uitwisseling van ervaringen en het opdoen van nieuwe kennis onder professionals. Hieronder volgt een kleine selectie van de gepresenteerde thema's.

Opsporing en bewijsvoering

Mevrouw Wiarda, zedenofficier van Justitie, begon de dag met een casus over een meisje 'Janneke'. Dit meisje had meerdere mannen in eigen omgeving beschuldigd van seksueel misbruik. De details die zij beschreef bij haar aangifte waren bijna te afschuwelijk om voor te stellen. Dit zorgde voor grote bezorgdheid bij de politie. Uiteindelijk bleek na medisch onderzoek, tot grote verbijstering van iedereen, dat het verhaal niet op waarheid kon berusten.

Een groot nadelig gevolg van een valse aangifte bij een zedendelict is dat de verdachte, al wordt zijn onschuld op een later moment bewezen, toch een stempel blijft houden. Mensen in de omgeving denken vaak: "waar rook is, is vuur" en blijven twijfelen over wat er zich daadwerkelijk heeft afgespeeld.

Aspecten van groepszedendelicten

De heer Van Wijk, directeur van Bureau Beke, gaf tijdens zijn presentatie meer inzicht in de aspecten van groepszedendelicten. De laatste jaren is er een toename te zien van het aantal geregistreerde groepszedendelicten. Een kanttekening hierbij is dat niet met zekerheid is vast te stellen dat het om een daadwerkelijke stijging gaat. Mogelijk komt dit mede door het uit de taboesfeer komen van deze delicten, een grote aangiftebereidheid van slachtoffers, veranderde inzichten omtrent seksuele gedraging en registratie-effecten. Wat wel met zekerheid is vast te stellen is dat groepszedenzaken niets nieuws zijn onder de zon. In bijbelteksten, in de Renaissance, in het begin van de 20ste eeuw werd al gesproken over groepszedenzaken.

Van Wijk beschrijft enkele vaak voorkomende karakteristieken van daders, namelijk personen met een allochtone achtergrond, laag IQ, beïnvloedbaar, gebrekkige gewetensontwikkeling en opgegroeid in een probleemgezin. Opvallend is dat deze groepsdaders vaak een normaal zelfbeeld hebben en dat er geen sprake is van een parafilie. Daarnaast geeft Van Wijk een beschrijving van de slachtoffers van groepszedendelicten. Meestal betreft dit personen die bekenden zijn van daders, jonger zijn dan de daders, kwetsbaar zijn, een lage opleiding hebben genoten en eerdere seksuele contacten hebben onderhouden met daders. Ook worden net als bij andere delicten soms bij groepszedendelicten valse aangiften gedaan. Vaak zijn de precieze motieven van de aangever niet precies duidelijk. Het betreft meestal jonge meisjes met emotionele problemen.

Misleiding en misverstanden bij onjuiste beschuldigingen van seksueel misbruik.

De Landelijke Expertisegroep Bijzondere Zedenzaken (LEBZ) is in het leven geroepen om de geloofwaardigheid van aangiften in bepaalde operationele zedenzaken te onderzoeken, voordat de officier van justitie eventueel de beslissing neemt de beschuldigde aan te houden. Zaken waarin consultatie van de Expertisegroep verplicht is, zijn zaken met aangiften die aspecten vertonen van: hervonden herinneringen, ritueel misbruik (of) herinneringen aan seksueel misbruik van voor de derde verjaardag. Deze expertisegroep bestaat uit deskundigen afkomstig uit drie verschillende disciplines:

- 1) klinisch psychologen, psychiaters en pedagogen.
- 2) psychologen die gespecialiseerd zijn in functieleer.
- 3) ervaren zedenrechercheurs.

Het LEBZ benadrukt het belang van de context waarin een aangifte is gedaan door een slachtoffer. Welke belangen kunnen er zijn voor de aangever bij het schuldig bevinden van een verdachte? Als ouders bijvoorbeeld in een scheiding liggen is, kan een moeder willen bewerkstelligen dat vader de kinderen niet meer mag zien.

Deze dag resulteerde in het besef dat het bij elke zaak erg belangrijk is om te onderzoeken of beschuldigingen van seksueel misbruik op waarheid berusten. Juist bij zedenzaken kan een valse beschuldiging voor een verdachte grote gevolgen hebben voor zijn verdere leven. Ook dient er voor de betrokken partijen (slachtoffers, valse aangevers en verdachten) bij zedenmisdrijven passende hulpverlening komen.

Om als professional onderzoek te verrichten in zedendelicten heb je speciale deskundigheid nodig. Deze jaarlijkse themadag was een mooi initiatief om deskundigheidsuitwisseling te bevorderen.